

Česká advokátní komora

seminář pro advokátní koncipienty

Obhajoba v řízení před soudem

I. stupně včetně dokazování

Praha, 08.01.2024

Lektor : JUDr. Tomáš Durdík, Nejvyšší soud

Fáze trestního řízení

- **Trestní řízení** = řízení vedené podle TŘ (tj. *přípravné řízení + řízení před soudem včetně vykonávacího řízení*) – *konají OČTŘ*
- **Trestní stíhání** = část trestního řízení od zahájení trestního stíhání do právní moci rozsudku či jiného rozhodnutí ve věci samé (*v případě zkráceného přípravného řízení je TS zahájeno až doručením návrhu na potrestání soudu*) – *konají OČTŘ*
- **Přípravné řízení** = část trestního řízení od sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení (popř. od provedení neodkladných a neopakovatelných úkonů či zahájení trestního stíhání až do podání obžaloby), tj. objasňování a prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin (viz § 158 a násled. TŘ, § 160 TŘ a § 161 TŘ) + vyšetřování – *úkony koná Policie ČR, dozor zajišťuje státní zástupce*
- **Řízení před soudem** = část trestního řízení od podání obžaloby/návrhu na potrestání až do nabytí právní moci rozhodnutí ve věci samé, včetně řízení o řádných a mimořádných opravných prostředcích a vykonávacího řízení (viz § 180 a násled. TŘ) – *koná věcně, místně a funkčně příslušný obecný soud*

Fáze trestního řízení

- **spáchání trestného činu**
- **podnět** k zahájení činnosti policejního orgánu (*nejčastěji trestní oznámení, poznatky z vlastní činnosti PČR, oznámení státních orgánů apod.*)
- **objasňování a prověřování** skutečností nasvědčujících spáchání TČ – sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení (*koná Policie ČR*)
- **odložení věci** (*z rozhodnutí Policie ČR či státního zástupce = tehdy, nejde-li o podezření z trestného činu, z důvodu neznámého pachatele, pro neúčelnost, je-li trestní stíhání nepřijatelné – viz § 159a TŘ; pouze z rozhodnutí státního zástupce = tehdy, pokud již bylo dosaženo účelu trestního řízení - viz § 159a odst. 4 TŘ*)
- provádění **neodkladných a neopakovatelných úkonů** (*výslech svědků, rekognice in natura – viz § 158a TŘ*)
- **výslech osob do protokolu o výslechu svědka ještě před zahájením trestního stíhání** (*viz § 158 odst. 9 TŘ*) - *daný výslech nemá povahu neodkladného či neopakovatelného úkonu a není tak prováděn za účasti soudce dle § 158a TŘ !!!*

Fáze trestního řízení

- **zahájení trestního stíhání** (*formou usnesení policejního orgánu*)
- **vyšetřování** (*koná Policie ČR*)
- **vydání usnesení státního zástupce** o zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, postoupení věci jinému orgánu či přerušování trestního stíhání, popř. předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti
- **podání obžaloby/návrhu na potrestání/návrhu na schválení dohody o vině a trestu** (*činí státní zástupce*)
- **předběžné projednání obžaloby** (*pouze tehdy, rozhoduje-li ve věci senát*)

Fáze trestního řízení

- **vydání trestního příkazu** (pouze tehdy, rozhoduje-li ve věci samosoudce)
– **od 01.10.2020 lze TP upustit od uložení souhrnného trestu i v případě, že předchozí trest byl uložen rozsudkem + od 01.10.2020 možnost vydání opravného usnesení (za účelem opravy písařských a chyb a zjevných nesprávností v TP)**
- **novela TŘ účinná od 01.01.2023** – trestní příkaz, jímž byla **uložena majetková sankce**, musí obsahovat též poučení poškozeného o možnosti žádat o uspokojení nároku na náhradu škody/nemajetkové újmy/vydání bezdůvodného obohacení podle zákona č. 59/2017 Sb. (byť nebylo o nároku poškozeného na NŠ v rámci daného TP vůbec rozhodováno) – takový TP je třeba doručit též poškozenému (pokud však v dané věci poškozený subjekt fakticky existuje a je-li jím někdo jiný než stát), popř. jeho zmocněnci – ten však nadále nemá právo podat proti TP odpor!!! = viz § 314f odst. 1 písm. g), odst. 2 TŘ
- **veřejné zasedání k rozhodnutí o návrhu na schválení dohody o vině a trestu** (**od 01.10.2020 lze sjednat i v řízení o zvláště závažném zločinu**)

Fáze trestního řízení

- **vydání usnesení soudu** o zastavení trestního stíhání, podmíněném zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, vrácení věci státnímu zástupci k došetření, postoupení věci jinému orgánu či přerušování trestního stíhání, popř. předložení věci k rozhodnutí o příslušnosti
- **nařízení hlavního líčení** *(ve věci lze rozhodnout i mimo hlavní líčení dle § 231 TR)*
- **řízení o odvolání** *(formou veřejného či neveřejného zasedání)*
- **vykonávací řízení** *(zajištění výkonu uloženého trestu či ochranného opatření)*
- **řízení o mimořádných opravných prostředcích** *(formou veřejného či neveřejného zasedání)*
- **zahlázení odsouzení**

Postavení obhájce v trestním řízení

- viz § 35 a násled. TŘ
- poskytuje potřebnou právní pomoc obviněnému v souladu se zákonem
- může jím být **pouze advokát** (*na rozdíl od zmocněnce poškozeného*)
- možnost zastoupení advokátním koncipientem (*jen omezeně XXX POZOR na změnu od [01.02.2019](#) – koncipient je nově oprávněn nahlížet do spisů i v řízení před KS jako soudem I. stupně, před VS a NS*)
- neslučitelnost s postavením obviněného, poškozeného, svědka, zúčastněné osoby, znalce nebo tlumočníka v téže věci
- právo činit za obviněného návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky (*jen proti výrokům, které se obviněného týkají, vyjma výroku o vině v rozsahu, v jakém soud přijal prohlášení viny obviněného = novela TŘ od [01.10.2020](#)*)
- právo seznámit se s výsledky vyšetřování a činit návrhy na jeho doplnění (§ 166 TŘ)
- právo účastnit se vyšetřovacích úkonů
- právo nahlížet do spisu
- právo klást vyslychaným osobám dotazy
- právo přednést závěrečnou řeč
- právo mluvit s obviněným, který je ve vazbě nebo VTOS, bez přítomnosti třetí osoby (§ 33 odst. 1 TŘ)
- právo žádat kopii protokolu o každém úkonu trestního řízení
- oprávnění k některým úkonům následujícím až po skončení trestního stíhání, nebylo-li zmocnění/ustanovení vymezeno jinak (§ 41 odst. 5 TŘ)
- **zvláštní postavení v řízení proti uprchlému** (§ 302 a násled. TŘ)
- **postup při doručování písemností obhájci a obviněnému** (*obecné pravidlo viz § 62 odst. 2 TŘ*) + **běh lhůt pro podání opravného prostředku**

Postavení obhájce v trestním řízení

- ▶ **důvody nutné obhajoby** – viz § 36 a § 36a TŘ a § 42 ZSM ([od 01.10.2020 již není samostatným důvodem nutné obhajoby sjednání dohody o vině a trestu](#))
- ▶ **možnost vzdání se obhájce**, je-li důvodem nutné obhajoby pouze výše trestní sazby (nelze-li současně uložit výjimečný trest) nebo v hlavním líčení konaného konaném ve zjednodušeném řízení proti zadrženému; vzdání se lze vzít jedenkrát zpět – viz § 36b odst. 1 TŘ
- ▶ **zvolený obhájce** – viz § 37 TŘ (*přímo obviněným, popř. jeho zákonným zástupcem či příbuzným v pokolení přímém, manželem, druhem, sourozencem, osvojencem, osvojitelem apod.*)
- ▶ důvody vedoucí k vyloučení advokáta jako zvoleného obhájce (§ 37a TŘ) nebo ustanoveného obhájce (§ 40a TŘ)
- ▶ účast **více obhájců** (*zvolených i ustanovených*)
- ▶ *obviněný má právo ukončit zmocnění svého obhájce kdykoliv v průběhu řízení – neoznámí-li změnu svého obhájce OČTŘ včas tak, aby mohl být nový obhájce v zákonné lhůtě vyrozuměn o nařízeném úkonu TŘ, je dříve zvolený nebo ustanovený obhájce povinen vykonávat obhajobu (není-li z obhajování vyloučen) až do doby, než ji osobně převezme později zvolený obhájce – změna v osobě obhájce zásadně není důvodem pro neprovedení již nařízeného úkonu TŘ (pokud byli o nařízeném HL/VZ řádně a včas vyrozuměni obviněný i jeho dosavadní obhájce a jsou-li mu přítomni, zatímco nově zvolený obhájce se k tomuto úkonu nedostavil, pak není nepřítomnost nově zvoleného obhájce překážkou provedení HL/VZ) – viz **R 32/2015***

Postavení obhájce v trestním řízení

- ustanovený obhájce – viz § 38 TŘ:
 - ▶ postup při opětovném zahájení trestního stíhání poté, co předchozí usnesení o zahájení trestního stíhání bylo státním zástupcem ke stížnosti zrušeno – nutno vydat nové opatření o ustanovení obhájce, je-li znovu dán důvod nutné obhajoby !!!
 - ▶ soudem vedený abecedně uspořádaný pořadník advokátů – viz § 39 TŘ
 - ▶ *od 01.01.2021 zohlednění jazykových možností advokáta (tj. uvedení cizího jazyka, ve kterém advokát poskytuje právní služby, v rámci soudem vedeného seznamu)*
 - ▶ možnosti změny ustanoveného a zvoleného obhájce
 - ▶ souběžné působení ustanoveného a zvoleného obhájce – **NELZE !!!**
 - ▶ nárok na bezplatnou obhajobu a obhajobu za sníženou odměnu (viz § 33 odst. 2, 3, 4 TŘ)
 - ▶ náhrada nákladů trestního řízení, včetně odměny a hotových výdajů obhájce (viz § 151 a násled. TŘ)

Postavení zmocněnce poškozeného v trestním řízení

- viz § 50 a násled. TŘ
- na rozdíl od obhájce jím nemusí být advokát
- neslučitelnost s postavením svědka, znalce, tlumočnicka, obviněného či obhájce u HL /VZ (**R 20/2015** – vyloučení dopadá jen na jednání, ve kterém má zmocněnec jako svědek vypovídat – před i po tomto HL/VZ může poškozeného nadále zastupovat)
- může být současně důvěrníkem poškozeného
- od 01.08.2013 jím může být i právnická osoba
- právo činit návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky jménem poškozeného
- doručení opisu usnesení o zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. 2 TŘ)
- právo účastnit se všech úkonů, kterých se mohl účastnit poškozený
- právo seznámit se s výsledky vyšetřování a činit návrhy na jeho doplnění (§ 166 TŘ)
- právo klást vyslychaným osobám dotazy
- právo přednést závěrečnou řeč
- postup při doručování písemností zmocněnci a poškozenému + běh lhůt pro podání opravného prostředku
- nárok na pomoc poskytovanou zmocněncem bezplatně nebo za sníženou odměnu + **zvolený a ustanovený zmocněnec** - viz § 51a TŘ (náklady spojené s jeho odměnou, jde-li o advokáta, v tomto případě nese stát = **novela § 151 odst. 6 TŘ s účinností od 01.10.2020**)
- náhrada nákladů poškozeného odsouzeným – viz § 154 TŘ
- tzv. **společný zmocněnec** – viz § 44 TŘ

Průběh hlavního líčení

- **uplatnění základních zásad trestního řízení** - viz § 2 odst. 1 až 15 TŘ:
 - ▶ **zásada zákonnosti** (*nikdo nesmí být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví TŘ*)
 - ▶ **zásada oficiality** (*nestanoví-li zákon něco jiného, postupují OČTŘ z úřední povinnosti, a to s maximální ochranou základních práv a svobod garantovaných LZPS*) – opakem je zásada dispoziční (postup státního orgánu je na návrh stran)
 - ▶ **presumpce neviny** (*dokud není pravomocným odsuzujícím rozsudkem vyslovena vina, nelze na toho, proti němuž se trestní řízení vede, hledět, jako by byl vinen*)
 - ▶ **zásada ústnosti** (opakem je zásada písemnosti – viz řízení před samosoudcem při vydání trestního příkazu)
 - ▶ **objektivní zjištění skutkového stavu věci** (*skutkový stav musí být zjištěn bez jakýchkoli důvodných pochybností; doznání obviněného nezbavuje OČTŘ povinnosti přezkoumat podstatné okolnosti případu; v přípravném řízení OČTŘ objasňují i bez návrhu stran okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obviněného; státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného*)

Průběh hlavního líčení

- **zásada bezprostřednosti**
- **zásada volného hodnocení důkazů**
- **právo na obhajobu**
- **právo jednat před soudem ve svém mateřském jazyce**
- **překážka věci pravomocně rozhodnuté**
- **zásada v pochybnostech ve prospěch** (*in dubio pro reo*) = neprokázaná vina má stejné účinky jako prokázaná nevina
- **důraz na práva poškozeného**, jakož i šetrný a ohleduplný přístup k jeho osobnosti – viz § 2 odst. 15 TŘ zaveden [od 01.08.2013](#)

Průběh hlavního líčení

- **podání obžaloby** – platí zásada obžalovací (*trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání nebo návrhu na schválení dohody o vině a trestu; veřejnou žalobu v řízení před soudem zastupuje státní zástupce*) + od 01.10.2020 *by měla obžaloba obsahovat rovněž návrh druhu a výměry trestu, popř. návrh na upuštění od potrestání, včetně výčtu zajištěných věcí pro účely uložení trestu propadnutí majetku, peněžitého trestu nebo trestu propadnutí věci*
- zpětvzetí obžaloby (§ 182 TŘ)
- **provedení důkazu mimo hlavní líčení** (§ 183a TŘ)
- **předběžné projednání obžaloby** (§ 185 až 195 TŘ)
- upozornění na možnost odchylného právního názoru (§ 190 odst. 2 TŘ)

Průběh hlavního líčení

- **doručení obžaloby** (§ 196 TŘ) + výzva k podání návrhů na provedení dalších důkazů + od 01.10.2020 *upozornění obviněného na právo vyjádřit se v soudem stanovené lhůtě ke skutečnostem uvedeným v obžalobě (zejm. zda se cítí vinen/nevinen; zda má zájem uzavřít se SZ dohodu o vině a trestu nebo v HL prohlásit svou vinu; zda souhlasí s popisem skutku, jeho právní kvalifikací a navrženým trestem, popř. ochranným opatřením; které skutečnosti považuje za nesporné) a poučení o následcích spojených s danými vyjádřeními k obžalobě (vyjma doznání a prohlášení vinu je vyjádření k obžalobě za obviněného oprávněn činit i jeho obhájce, koná-li se HL v nepřítomnosti obviněného) zaslané vyjádření je následně soudem doručeno SZ*
- **nařízení hlavního líčení** (§ 198 TŘ) – vyrozumění **XXX** předvolání, lhůty na přípravu, včetně možnosti jejich zkrácení; důvody nutné obhajoby (§ 36 TŘ); zvláštní úprava u mladistvých (zákonný zástupce a OSPOD)
- vyrozumění obhájce o HL = v jaké trestní věci + místo + čas **XXX** nikoli plánovaný obsah jednání = prostor pro realizaci práva obhájce nahlížet do spisu (§ 65 TŘ)
- **účast osob u hlavního líčení** - **zásada veřejnosti** (viz § 199 TŘ; výjimky v řízení proti mladistvému; možnost vyloučení veřejnosti pro celé hlavní líčení či jeho část dle § 200 TŘ; možnost odepření přístupu k hlavnímu líčení některým osobám dle § 201 TŘ; možnost výslechu svědka v nepřítomnosti obžalovaného dle § 209 TŘ; účast důvěrníka obžalovaného a důvěrníka poškozeného dle § 201 odst. 2 TŘ **XXX** veřejné vyhlášení rozsudku – vždy!!!)

Průběh hlavního líčení

- **přítomnost při hlavním líčení** (§ 202 TŘ) :
 1. senát/samosoudce (§ 314a odst. 1 TŘ)
 2. náhradní soudce (§ 197 TŘ)
 3. státní zástupce/čekatel (§180 odst. 1 TŘ)
 4. zvolený a ustanovený obhájce (§ 37 a 38 TŘ)/advokátní koncipient (*jen omezeně dle § 35 odst. 1 TŘ – nikoli u KS jako soudu I. stupně, VS a NS*)
 5. obžalovaný **XXX** u mladistvého nelze hlavní líčení konat v jeho nepřítomnosti - viz § 64 odst. 1 ZSM
 6. poškozený + jeho zmocněnec, popř. zákonný zástupce nebo opatrovník + jeho důvěrník
 7. zúčastněná osoba + její zmocněnec, popř. zákonný zástupce nebo opatrovník
 8. OSPOD (*jen v řízení proti mladistvému, je-li HL konáno před dovršením 19. roku věku mladistvého !!!*)
 9. v případě mladistvého obviněného též jeho zákonný zástupce nebo opatrovník, osoby blízké (§ 54 odst. 1 ZSM), dva důvěrníci mladistvého, PMS, zástupce školy nebo výchovného zařízení
 10. svědci, znalci, tlumočníci
 11. veřejnost, včetně médií
- **v případech nutné obhajoby nelze hlavní líčení konat bez přítomnosti obhájce (§ 202 odst. 4 TŘ) !!!**
- zúžení možnosti omezit účast poškozeného a zúčastněné osoby u hlavního líčení (§ 202 odst. 6 TŘ) – nově [od 01.08.2013](#)

Průběh hlavního líčení

- **limity výkonu obhajoby při konání HL v nepřítomnosti obžalovaného** za podmínek § 202 odst. 2 nebo odst. 4 TŘ (nejde-li o řízení proti uprchlému !!!):
- protokoly o výsledku svědků, znalců a znalecké posudky lze číst jen za souhlasu přítomného SZ (§ 202 odst. 3 TŘ ve spojení s § 211 odst. 1, 5 TŘ) **XXX** specifický postup při čtení ÚZ o podaném vysvětlení (§ 211 odst. 6 TŘ)
- čtení posudků, zpráv státních a jiných orgánů, dalších listinných důkaz + provedení věcných důkazů + přehrání obrazových a zvukových záznamů podle § 213 odst. 2 TŘ = jen na návrh kterékoli z procesních stran (výklad „pojmu strana“ viz § 12 odst. 6 TŘ **XXX** stranou není osoba jednající jako zástupce, tedy nikoli svým jménem a na svůj účet)
- opětovné provedení hlavního líčení při změně složení senátu nebo uplynutí delší doby od odročení hlavního líčení = jen při nesouhlasu obviněného (nikoli jeho obhájce) nebo SZ s přečtením podstatného obsahu protokolu o HL – viz § 219 odst. 3 TŘ
- na obhájce nepřechází právo obviněného vyjádřit se ke každému důkazu provedenému v rámci HL – viz § 214 TŘ
- na obhájce nepřechází právo obviněného na pronesení posledního slova – viz § 217 TŘ

Průběh hlavního líčení

řízení a počátek hlavního líčení (§ 203 až § 206 TŘ) :

- stěžejní role předsedy senátu/samosoudce
- prezenze; zachování zákonných lhůt na přípravu k jednání; splnění podmínek pro konání hlavního líčení či odročení jednání, popř. provedení důkazu mimo hlavní líčení
- přednes obžaloby/návrhu na potrestání od 01.10.2020 SZ uvede, které skutečnosti považuje za nesporné
- zjištění nároku poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo vydání bezdůvodného obohacení (§ 206 odst. 2 TŘ ve spojení s § 43 odst. 3 TŘ)
- podle **R 5/2015** lze výši požadované náhrady škody/nemajetkové újmy, která byla řádně a včas uplatněna, v průběhu dalšího řízení měnit (nejpozději do doby, než se soud odebere k závěrečné poradě u HL, popř. v rámci VZ o odvolání) – *poškozený může svůj nárok v průběhu řízení rozšířit a důkazně doložit, pokud byl jinak uplatněn řádně a včas – soud o takovém nároku rozhodne dle § 228 TŘ, popř. § 229 TŘ, pokud měl obžalovaný s obhájcem možnost se k takovému rozšíření nároku vyjádřit a uplatnit proti němu námitky (je-li návrh zvyšován až v rámci odvolacího řízení, musí být odvolání podáno v neprospěch obžalovaného ohledně výroku o náhradě škody)*

Průběh hlavního líčení

- nepřipuštění určité osoby jako poškozeného k hlavnímu líčení (této osobě nepřísluší žádná procesní práva poškozeného dle TŘ, viz § 206 odst. 3 TŘ) **XXX rozhodnutí o tom, že poškozený není oprávněn v trestním řízení uplatňovat svůj nárok na náhradu škody**, ačkoli ostatní procesní práva mu zůstávají zachována (viz § 206 odst. 4 TŘ ve spojení s § 44 odst. 2, 3 TŘ)
- **od 01.10.2020 vyjádření obžalovaného ke skutečnostem uvedeným v obžalobě** (zejm. zda se cítí vinen/nevinnen; zda souhlasí s popisem skutku, jeho právní kvalifikací a navrženým trestem, popř. ochranným opatřením; které skutečnosti považuje za nesporné) a poučení o následcích spojených s danými vyjádřeními k obžalobě (vyjádření lze zaslat ještě před HL a poté jej lze změnit nebo na něm setrvat) = viz § 206a TŘ (obdobný postup i po podání návrhu na potrestání) - **vyjma doznání a prohlášení viny je vyjádření k obžalobě za obviněného oprávněn činit i jeho obhájce, koná-li se HL v nepřítomnosti obviněného**
- **od 01.10.2020 možnost předsedy senátu poučit obžalovaného o možnosti sjednání dohody o vině a trestu** (považuje-li její sjednání vzhledem k okolnostem případu za vhodné) + zjištění stanovisko obžalovaného, SZ a poškozeného (je-li přítomen) – přerušení nebo odročení HL na nezbytnou dobu v případě zájmu o sjednání dohody mimo HL = viz § 206b TŘ
- **od 01.10.2020 možnost obžalovaného nebo SZ podat návrh na sjednání dohody o vině a trestu** i po přednesu obžaloby (soud však není povinen takovému návrhu vyhovět !!!)

Průběh hlavního líčení

- **od 01.10.2020 možnost obviněného učinit prohlášení viny podle § 206c TŘ** (tzn. že je vinným spácháním (některého) skutku uvedeného v obžalobě, včetně souhlasu s právní kvalifikací uvedenou v obžalobě) – **poté soud zjistí stanovisko SZ** (stejně jako poškozeného a zúčastněné osoby, jsou-li přítomny HL) k prohlášení viny obžalovaného – **poté soud rozhodne, zda prohlášení přijímá/nepřijímá** (nepřijetí tehdy, není-li v souladu se skutkovým stavem, došlo-li v předchozím řízení k závažnému porušení práv obviněného nebo pokud takový postup s ohledem na okolnosti případu nebo vyjádření stran nepovažuje za vhodný) – **je-li prohlášení přijato** (formou usnesení), **dokazování se neprovede** v tom rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil svoji vinu (provede se jen ve zbylém rozsahu, tj. nad rámec prohlášení viny + vždy je dána možnost soudu vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na skutku, ohledně kterého prohlásil vinu) – **soudem přijaté prohlášení viny NELZE ODVOLAT a skutečnosti uvedené v prohlášení nelze napadat opravným prostředkem XXX** není-li prohlášení soudem přijato, k prohlášení viny se nepřihlíží
- **od 01.10.2020 možnost soudu rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které SZ a obžalovaný označili za nesporné, není-li důvod o těchto prohlášeních pochybovat** (ačkoli nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu ani prohlášení viny obžalovaným) – viz § 206d TŘ

Průběh hlavního líčení

- **Dokazování** (§ 207 až § 215 TŘ), zamítnutí návrhu na doplnění dokazování (§ 216 odst. 1 TŘ); doplnění dokazování (§ 218 TŘ) – *od 01.10.2020 je-li mezi obžalovaným a SZ uzavřena dohoda o vině a trestu, kterou soud neschválí, v HL se k této dohodě, včetně prohlášení viny obžalovaným (jež bylo učiněno pro účely jejího sjednání) nepřihlíží – pokud obžalovaný nepožádá, aby takové prohlášení bylo posouzeno jako prohlášení viny podle § 206c TŘ*
- jestliže obviněný v rámci návrhu stran na doplnění dokazování **dá soudu toliko na zvážení**, zda případně provede další důkaz (např. znalecký posudek, výslech svědka apod.), pak takové vyjádření, kdy další postup ponechává výlučně na úvaze soudu, nelze považovat za relevantní návrh na doplnění dokazování, o kterém by bylo zapotřebí rozhodnout - pokud soud takový postup nezvolí, **nejde o případ tzv. opomenutého důkazu** (R 31/2015)

Průběh hlavního líčení

- **Závěrečné řeči** (§ 216 TŘ) a **prohlášení poškozeného** o dopadu spáchaného trestného činu na jeho dosavadní život (§ 212a TŘ)
- **Poslední slovo obžalovaného** (§ 217 TŘ)
- **Odročení hlavního líčení** (§ 219 TŘ)
- **Meritorní rozhodnutí soudu v hlavním líčení** (§ 220 až 230 TŘ)

Průběh hlavního líčení

- **Rozhodnutí soudu v hlavním líčení:**

uplatnění **zásady bezprostřednosti** (viz § 2 odst. 12 TŘ) a **zásady obžalovací** (trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby nebo návrhu na potrestání; viz § 2 odst. 8 TŘ); **zásada zachování totožnosti skutku** (*skutek XXX popis skutku XXX právní posouzení skutku*) – viz § 220 TŘ

Druhy soudních rozhodnutí :

1. usnesení o vrácení věci státnímu zástupci k došetření (§ 221 TŘ)
2. usnesení o postoupení věci jinému soudu nebo jinému orgánu (§ 222 TŘ)
2. usnesení o zastavení trestního stíhání (§ 223 TŘ)
3. usnesení o přerušení trestního stíhání (§ 224 TŘ)
4. usnesení o podmíněném zastavení trestního stíhání (§ 223a TŘ za podmíněk § 307 a násled. TŘ)
5. usnesení o schválení narovnání (§ 223a TŘ za podmíněk § 309 a násled. TŘ)
6. rozsudek, jímž soud stanoví, zda se obžalovaný uznává vinným nebo zda se obžaloby zproštuje (§ 225 a § 226 TŘ XXX odchylná úprava než v § 172 odst. 1 TŘ);

- zvláštní postup při pokračování v trestním stíhání po udělení milosti, amnestii, promlčení či nesouhlasu poškozeného (§ 227 TŘ)

+ rozhodování o náhradě škody (§ 228 a § 229 TŘ)

+ rozhodování o ochranném opatření (§ 230 TŘ)

Průběh hlavního líčení

- **Rozhodnutí soudu mimo hlavní líčení** (§ 231 TŘ):

- v neveřejném zasedání
- formou usnesení

druhy soudních rozhodnutí:

1. o zastavení trestního stíhání (*za podmínek § 223 odst. 1, 2 TŘ*)
2. o přerušení trestního stíhání (*za podmínek § 224 odst. 1, 2 TŘ*)
3. o podmíněném zastavení trestního stíhání (*za podmínek § 223a TŘ ve spojení s § 307 a násled. TŘ*)
4. o schválení narovnání (*za podmínek § 223a TŘ ve spojení s § 309 a násled. TŘ*)

Proces dokazování

- ▶ viz § 89 a násled. TŘ; § 207 až § 215 TŘ
- ▶ rozsah dokazování – viz § 89 odst. 1 TŘ
- ▶ těžiště dokazování
- ▶ důkaz **XXX** důkazní prostředek
- ▶ vyhledávání, zajišťování a provádění důkazů
- ▶ zásada bezprostřednosti a volného hodnocení důkazů

Proces dokazování

- ▶ **součinnost stran při dokazování** (*kladení dotazů vyslychaným osobám – u osob mladších 18. let jen prostřednictvím soudce; provedení důkazu, zejména výslechu svědka či znalce obhajobou či obžalobou na jejich žádost – viz § 215 odst. 2 TŘ XXX obhájci nelze jednostranně, tj. bez jeho žádosti, uložit provedení důkazu – takový postup (výzva) soudu je možný jen ve vztahu k SZ a důkazům podporujícím obžalobu = § 180 odst. 3 a § 203 TŘ*)
- ▶ **právo obhájce žádat, aby mu bylo umožněno provést důkaz** (viz § 215 odst. 2 TŘ) = jen v řízení před soudem (nelze rozšiřovat i na fázi PŘ)
 - výčet je demonstrativní – může se jednat o jakýkoli důkaz (*nejen o výslech svědka nebo znalce*) XXX taxativní výčet situací, kdy soud není povinen návrhu vyhovět
 - postup jen na žádost obžalovaného nebo obhájce
 - nikoli plošné přenesení celého dokazování ze soudu na procesní strany = jen jednotlivě a v odůvodněných případech
 - zpravidla (ale nejen) se bude jednat o důkazy, které daná procesní strana navrhla nebo sama opatřila a soudu předložila

Proces dokazování

- ▶ jestliže obviněný v rámci návrhu stran na doplnění dokazování **dá soudu toliko na zvážení**, zda případně provede další důkaz (např. znalecký posudek, výslech svědka apod.), pak takové vyjádření, kdy další postup ponechává výlučně na úvaze soudu, nelze považovat za relevantní návrh na doplnění dokazování, o kterém by bylo zapotřebí rozhodnout - pokud soud takový postup nezvolí, **nejde o případ tzv. opomenutého důkazu (R 31/2015)**
- ▶ důkazy přímé a nepřímé
- ▶ důkazy usvědčující a vyvinující

Proces dokazování

- **nutnost zvážení dodržení práva na spravedlivý proces v kontextu práva obviněného na obhajobu:**
- pokud byl obviněný v některém stadiu TŘ bez obhájce, ač ho podle zákona měl mít, může být dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) TŘ – AVŠAK JEN TEHDY, pokud se úkony provedené v tomto stadiu řízení staly výlučným nebo hlavním podkladem rozhodnutí ve věci samé (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 8. 2006, sp. zn. 7 Tdo 870/2006, uveřejněné pod č. 23/2007 Sb. rozh. tr.)
- v každé konkrétní věci je proto třeba zkoumat, jak relevantně bylo postupem OČTŘ zasaženo do práv obviněného na jeho obhajobu, jaký mělo případné pochybení vliv na průběh a zejména výsledek řízení, a to ve světle požadavků na zachování potřebných **standardů spravedlivého procesu** (přiměřeně viz rozhodnutí Nejvyššího soudu uveřejněné pod č. 48/2003 Sb. rozh. tr.)

Proces dokazování

- **od 01.10.2020 je-li soudem přijato prohlášení viny učiněné obžalovaným, dokazování se neprovede** v tom rozsahu, v jakém obžalovaný prohlásil svoji vinu (*provede se jen ve zbylém rozsahu, tj. nad rámec prohlášení viny + vždy je dána možnost soudu vyslyšet obžalovaného k účasti jiných osob na skutku, ohledně kterého prohlásil vinu*) **XXX** není-li prohlášení viny soudem přijato, k prohlášení se v rámci dokazování nepřihlíží (viz § 206c TŘ)
- **od 01.10.2020 možnost soudu rozhodnout o upuštění od dokazování těch skutečností, které SZ a obžalovaný (nejpozději po přednesu obžaloby nebo návrhu na potrestání) označili za nesporné, není-li důvod o těchto prohlášeních pochybovat (ačkoli nedošlo ke sjednání dohody o vině a trestu ani prohlášení viny obžalovaným) – viz § 206d TŘ**
 - ▶ **nepoužitelnost důkazů** opatřených nezákonným donucením nebo hrozbou - viz § 89 odst. 3 TŘ
 - ▶ nepoužitelnost důkazů trpících podstatnými vadami (*např. výslech obviněného bez ustanoveného obhájce, ačkoli jde o případ nutné obhajoby*)
 - ▶ **zamítnutí dalších návrhů na doplnění dokazování**; upuštění od provedení důkazu; prohlášení dokazování za skončené (§ 216 TŘ)
 - ▶ **doplnění dokazování** (*po závěrečných řečech stran - viz § 218 TŘ*)

Proces dokazování

A/ výslech obžalovaného:

- viz § 90 a násled. TŘ a § 207 TŘ
- rozsah poučení – srovnání s poučením svědka
- právo nevypovídat **XXX** právo vypovídat kdykoli v průběhu trestního stíhání (*tohoto práva jej nelze zbavit*)
- pouze možnost křivého obvinění (§ 345 TZ), nikoli křivé výpovědi (§ 346 TZ)
- **oddělený výslech více obžalovaných** – viz § 208 TŘ
- využitelnost protokolů o předchozím výslechu obviněného/obžalovaného v jednotlivých fázích trestního řízení (*mimo jiné i výslech v rámci vazebního zasedání; viz § 207 TŘ*) **XXX** protokol o výslechu osoby podezřelé (*lze využít pouze v řízení následujícím po zkráceném přípravném řízení dle § 314d odst. 2 TŘ*)
- predestření dřívější výpovědi k vysvětlení rozporů – viz § 212 TŘ
- právo jednat ve svém mateřském jazyce – viz § 2 odst. 14 TŘ
- možnost nahlížet do písemných poznámek (§ 93 odst. 1 TŘ)
- možnost porady s obhájcem, nikoli však o tom, jak odpovídat na položené dotazy (§ 31 odst. 1 TŘ)
- protokolace v přípravném řízení (přečtení protokolu, oprava a doplnění protokolu, podpis, námitky proti obsahu protokolu) **XXX** využití záznamového zařízení v řízení před soudem
- využití **videokonferenčního zařízení** (§ 111a TŘ)
- vlastní náklady spojené s účastí nese sám obžalovaný

Proces dokazování

B/ výslech svědka:

- viz § 97 a násled. TŘ; § 211 TŘ
- rozsah poučení – srovnání s poučením obviněného
- předvolání a předvedení svědka (§ 98 TŘ); pořádková pokuta (§ 66 TŘ)
- právo odepřít výpověď (§ 100 TŘ) a zákaz výslechu (§ 99 TZ)
- možnost křivého obvinění či křivé výpovědi (viz § 345 a § 346 TZ)
- výslech v nepřítomnosti obžalovaného – viz § 209 TŘ
- výslech utajeného svědka – viz § 55 odst. 2 TŘ
- nepřítomnost dosud nevyslechnutého svědka v jednacích síních v rámci hlavního líčení – viz § 209 TŘ
- **využitelnost úředních záznamů o podání vysvětlení a protokolů o předchozím výslechu svědka** v jednotlivých fázích trestního řízení – viz § 211 TŘ XXX úřední záznamy o podaném vysvětlení pořázené dle zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR – na ně § 211 odst. 6 TŘ nedopadá !!!
- právo jednat ve svém mateřském jazyce, popř. jiném cizím jazyce – viz § 2 odst. 14 TŘ

Proces dokazování

- v případě podstatných odchylek v následné výpovědi lze dřívější výpověď slyšeného svědka této osobě **předestřít k vysvětlení rozporů** - viz § 212 TŘ
- zákaz kladení **otázek sugestivních** (= otázky návodné - obsahují okolnosti, které mají být výsledkem teprve zjištěny) **a kapciózních** (obsahují klamavé a nepravdivé skutečnosti) – viz § 101 odst. 3 TŘ
- **od 01.08.2013 omezení otázek směřujících do intimní oblasti vyslýchaného svědka – viz § 101 odst. 3 TŘ**
- možnost nahlížet do písemných poznámek
- protokolace v přípravném řízení (přečtení protokolu, oprava a doplnění protokolu, podpis, námitky proti obsahu protokolu) **XXX** využití záznamového zařízení v řízení před soudem
- využití **videokonferenčního zařízení** (§ 111a TŘ) – na následné přehrání zvukového a obrazového záznamu dopadá ustanovení § 211 TŘ
- **specifika výsledku osob mladších 18. let** – viz § 102 TŘ
- výslech svědka jako neodkladný a neopakovatelný úkon – viz § 158a TŘ
- realizace práva obžalovaného, obhájce, státního zástupce, zmocněnce, poškozeného, popř. zúčastněné osoby, jejich zákonného zástupce a OSPOD klást vyslýchaným osobám dotazy
- realizace práva obžalovaného vyjádřit se k jednotlivým prováděným důkazům – viz § 214 TŘ
- nárok na svědečné – viz § 104 TŘ

Proces dokazování

- ▶ **výslech osob do protokolu o výslechu svědka ještě před zahájením trestního stíhání** (viz § 158 odst. 9 TŘ) – týká se mimo jiné i osob mladších 18ti let, dále osob, o jejichž schopnosti správně vnímat, zapamatovat si nebo reprodukovat prožité skutečnosti lze mít s ohledem na jejich psychický stav důvodné pochybnosti; jakož i osob, u nichž hrozí ztráta důkazní hodnoty s ohledem na délku trestního řízení (resp. nemožnost zjištění osoby pachatele), přičemž se lze současně domnívat, že by na tyto osoby, jejichž výpověď má zásadní význam pro zahájení trestního stíhání, mohl být pro jejich výpověď činěn nátlak
- ▶ daný výslech nemá povahu neodkladného či neopakovatelného úkonu a není tak prováděn za účasti soudce dle § 158a TŘ !!!
- ▶ protokoly o výslechu těchto osob lze po zahájení trestního stíhání (pokud nebyly provedeny znovu) číst jen za souhlasu stran (viz § 211 odst. 1 TŘ) nebo pokud taková osoba zemřela, stala se nezvěstnou či nedosažitelnou (viz § 211 odst. 2 písm. a) TŘ) nebo pokud byla taková osoba předmětem zastrašování, násilí, podplácení a tímto způsobem vedena k tomu, aby nevypovídala nebo vypovídala křivě (viz § 211 odst. 3 písm. b) TŘ)

Proces dokazování

C/ znalecký posudek:

- ▶ viz § 105 a násled. TŘ
- ▶ znalecký posudek **XXX odborné vyjádření**
- ▶ seznam znalců/znaleckých ústavů **XXX znalec ad hoc XXX znalecká kancelář** ([od 01.01.2021](#))
- ▶ rozsah poučení znalce + námitky proti osobě znalce, jeho odbornému zaměření či formulaci jemu položených otázek
- ▶ možnost podání křivého znaleckého posudku (viz § 346 TZ)
- ▶ možnost odmítnout podání znaleckého posudku (*stejně důvody jako u zákazu výslechu svědka či práva svědka odepřít výpověď*)
- ▶ posudek znalce (*lze číst za podmíněk § 211 odst. 5 TŘ*) **XXX** znaleckého ústavu (*lze číst za podmíněk § 213 odst. 1 nebo odst. 2 TŘ*) **XXX** znalecké kanceláře (*lze číst za podmíněk § 211 odst. 5 TŘ*)
- ▶ společný posudek více znalců
- ▶ výslech znalce a zástupce znaleckého ústavu či znalce, který vypracoval posudek za znaleckou kancelář
- ▶ doplněk znaleckého posudku **XXX** revizní znalecký posudek
- ▶ odměna znalce (znalečné)
- ▶ použitelnost znaleckého posudku předloženého obhajobou či poškozeným (viz § 110a TŘ)
- ▶ **znalci nepřísluší provádět hodnocen důkazů a řešit právní otázky !!!** - viz § 107 odst. 1 TŘ
- ▶ podklady pro zpracování posudku (*zapůjčení spisu, přítomnost při výslechu osob s možností klást jim dotazy, popř. účast u jiných úkonů – např. rekonstrukce, проверка na místě apod.*)
- ▶ doručení posudku obhájci, a to na náklady obhajoby

Proces dokazování

D/ rekognice:

- viz § 104b TŘ
- = poznávací řízení
- in natura či dle fotografií (*rekognice dle fotografií nesmí bezprostředně předcházet rekognici in natura*)
- poznávání osob či věcí, popř. hlasová rekognice
- nejméně mezi třemi vzájemně podobnými věcmi/osobami (lze i více, ale ne méně než tři poznávané věci/osoby)
- lze provést též jako neodkladný a neopakovatelný úkon – viz § 158a TŘ (nutná účast soudce)
- přítomnost nezúčastněné osoby
- nezbytnost předchozího výslechu k okolnostem poznávané věci/osoby
- poznávaná osoba je povinna úkon strpět (pasivní účast) **XXX** nesmí být při provádění úkonu nucena k aktivitě

Proces dokazování

E/ konfrontace:

- ▶ viz § 104a TŘ
- ▶ jen u hlavního líčení (v přípravném řízení jen výjimečně)
- ▶ až po výslechu konfrontovaných osob, tj. obviněného/svědků
- ▶ mezi obviněnými navzájem, mezi obviněným a svědkem či navzájem mezi dvěma svědky
- ▶ vyloučena u utajených svědků dle § 55 odst. 2 TŘ
- ▶ **od 01.08.2013** vyloučena u poškozeného mladšího 18. let v případech trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

F/ listinné a věcné důkazy:

- viz § 112 TŘ

G/ohledání (§ 113 TŘ), rekonstrukce (§ 104d TŘ), vyšetřovací pokus (§ 104c TŘ), проверка на místě (§ 104e TŘ), prohlídka těla (§ 114 TŘ), pitva mrtvolý a její exhumace (§ 115 TŘ), obrazové a zvukové záznamy aj.

Formy soudních rozhodnutí činěných v rámci hlavního líčení

A/ rozsudek

- ▶ viz § 120 a násled. TŘ
- ▶ rozsudkem je oprávněn rozhodnout pouze soud v rámci hlavního líčení
- ▶ obsahuje rozhodnutí o vině a trestu, popř. o nároku poškozeného na náhradu škody a o uložení ochranného opatření, popř. výrok o schválení uzavřené dohody o vině a trestu
- ▶ povaha **odsuzující** (viz § 225 TŘ) či **zprošťující** (viz § 226 TŘ XXX důvody nejsou identické jako při zastavení trestního stíhání dle § 172 odst. 1 TŘ)
- ▶ struktura : záhlaví – výroková část – odůvodnění – poučení o opravném prostředku
- ▶ tzv. **zkrácený rozsudek** (viz § 129 odst. 2 TŘ)
- ▶ ve výrokové části rozsudku je nutno uvést skutečnost, zda je trestný čin přečinem či zločinem, popř. zvláště závažným zločinem (viz § 120 odst. 3 TŘ; u mladistvých pouze pojem provinění)

Formy soudních rozhodnutí činěných v rámci hlavního líčení

- vyhlášen vždy veřejně (*i u mladistvého či konalo-li se HL s vyloučením veřejnosti*)
 - hlasování senátu (§ 126 TŘ)
 - pojmy právní moc a vykonatelnost
 - písemné vyhotovení rozsudku a jeho oprava (§ 129 a § 131 a násled. TŘ)
 - doručení rozsudku (*odchylný postup u obžalovaného s obhájcem a u poškozeného se zmocněncem – viz § 130 TŘ*)
-
- řádným opravným prostředkem je **odvolání** – lze podat proti jakémukoli rozsudku soudu prvního stupně (viz § 245 a násled. TŘ)
 - omezené odvolací důvody při schválení dohody o vině a trestu (§ 245 odst. 1 TŘ + **od 01.10.2020 v případě soudem přijatého prohlášení viny obviněného nelze toto prohlášení odvolat a skutečnosti uvedené v prohlášení nelze napadat opravným prostředkem**)
 - i jen proti některým výrokům či jménem některého ze spoluobžalovaných
 - každé odvolání má odkladný účinek
 - lhůta osmi dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozsudku
 - nutno odůvodnit (§ 249 TŘ)

Formy soudních rozhodnutí činěných v rámci hlavního líčení

B/ usnesení

- ▶ viz § 134 a násled. TŘ
 - ▶ usnesením je oprávněn rozhodnout policejní orgán, státní zástupce či soud
 - ▶ procesní povahy (upravují průběh řízení, způsob provedení důkazu apod.) či meritorní povahy (zastavení trestního stíhání, podmíněné zastavení trestního stíhání, schválení narovnání, postoupení věci jinému orgánu – tato usnesení zakládají překážku věci pravomocně rozhodnuté)
 - ▶ struktura: záhlaví – výroková část – odůvodnění – poučení o opravném prostředku
 - ▶ **oznámení usnesení** (vyhlášením či doručením oprávněným subjektům)
 - ▶ písemné vyhotovení usnesení a jeho oprava
 - ▶ tzv. zkrácené usnesení (viz § 136 odst. 3 TŘ)
 - ▶ pojmy právní moc a vykonatelnost
- řádným opravným prostředkem je **stížnost** – proti usnesení soudu lze podat jen tehdy, pokud tak zákon výslovně stanoví (viz § 141 a násled. TŘ)
 - má odkladný účinek pouze tehdy, pokud tak zákon výslovně stanoví
 - lhůta tří dnů ode dne oznámení usnesení **XXX POZOR na rozhodovací praxi ÚS**

Formy soudních rozhodnutí činěných v rámci hlavního líčení

C/ ostatní

- např. opatření soudu o ustanovení obhájce či zrušení ustanoveného obhájce, opatření o přibrání znalce, příkaz k zatčení, příkaz k domovní prohlídce, příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, nařízení výkonu trestu odnětí svobody aj.

Děkuji za pozornost.